

Natuur en biodiversiteit voor de GROENVISIE – startbijeenkomst en themaavond “ecologie”.

Door: Renée van Assema – Stadsecoloog gemeente Amersfoort

Bij natuur en biodiversiteit gaat het om de planten en dieren die in Amersfoort voorkomen en de leefgebieden die daarvoor nodig zijn.

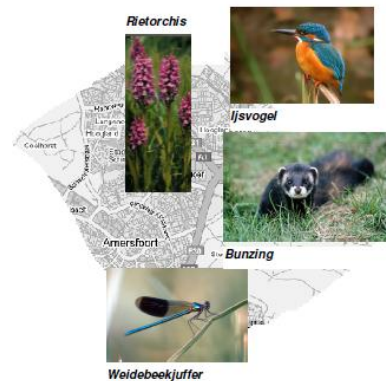
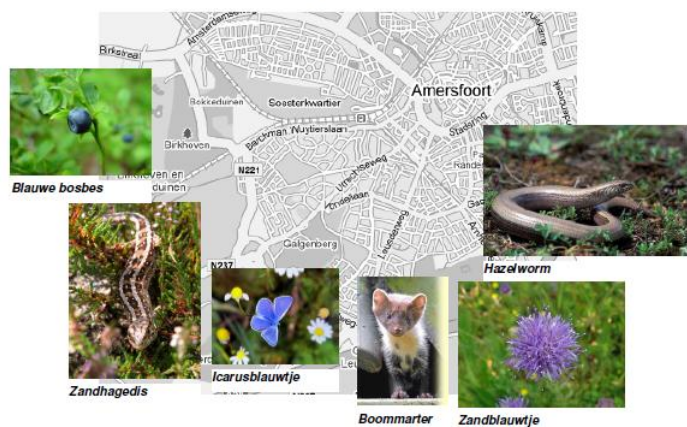
Biodiversiteit gaat over het behouden en vergroten van de grote verscheidenheid aan soorten die er zijn. Waarbij veel soorten op 1 plek niet altijd wil zeggen dat de plaats als waardevolle natuur aan te merken is. Sommige zeldzame soorten komen bijvoorbeeld juist voor op plaatsen die relatief soortenarm zijn. Biodiversiteit is dan ook niet zozeer een weergave van kwantiteit van soorten, als wel een uitdrukking van de kwaliteit van een systeem.

Landschappen van Amersfoort

Biodiversiteit is heel nadrukkelijk gekoppeld aan de landschappelijke ondergrond. In Amersfoort gaat het dan om de Utrechtse heuvelrug, de Gelderse vallei en het Eemland. Met op het knooppunt van die landschappen de stad. De stad “als rots” voor veel soorten.

Utrechtse heuvelrug

De zuidwestelijke helft van de gemeente Amersfoort is gelegen op de (uitlopers van de) Utrechtse Heuvelrug. Het gebied is te kenmerken als “hoog en droog”. Kenmerkende vegetatietypen op de heuvelrug zijn heidevelden, schraalgraslanden en bossen.

Gelderse vallei

Grote delen van de stad zijn gebouwd in de Gelderse Vallei, die zich uitstrekt ten zuidoosten en oosten van Amersfoort. De Gelderse Vallei is een gevarieerd landschap; landgoederen worden afgewisseld met akkers, bosjes, houtwallen en beekdalen.

Eemland

Het uitgestrekte Eemland ligt ten noorden en noordwesten van Amersfoort. Het landschap van de Eemvallei noemt men een slagenlandschap. Kenmerkend zijn de langgerekte kavels (“slagen”), de lange rechte ontginningswegen en dijken. Bebouwing is veelal geconcentreerd aanwezig langs deze wegen en dijken. Vrijwel alle grond is er in gebruik als weiden en hooiland; hier en daar vindt men een polderbosje of enkele knobomen.

De stad

De vele bakstenen en betonnen bouwwerken en bestratingen in de stad vormen een surrogaat rotslandschap. De bijbehorende levensgemeenschap bestaat dan ook voor een belangrijk deel uit soorten van rots- en bergmilieus.

Particuliere tuinen.

En binnen die stad liggen er dan ook nog vele hectares particuliere tuinen. Tuinen waarin met een groene inrichting ook veel ruimte is voor soorten als mezen, mussen, roodborstjes, vlinders, libellen, salamanders en egels.

Wat heb je nodig voor natuur.

Om de natuur een kans te geven is een samenhangend groen netwerk van belang. Landelijk is daar vorige eeuw mee gestart met de Ecologische hoofdstructuur; groene gebieden en groene wegen voor de natuur. In Amersfoort is daar op voortgeborduurd in het landschapsbeleidplan(1995), de kaart met de stedelijke ecologische structuur (STEK) en het programma Amersfoort groene stad.

Het gaat daarbij om:

- Vergroten van de groenstructuur
- Verbinden van groene gebieden
- Verbeteren van de inrichting van de groene gebieden
- Verzorgen van de lokale natuurwaardes

Wat zijn de knelpunten voor natuur?

- Het wordt druk in het groen
- Verdwijnen leefgebied
- Versnippering van leefgebied
- Achteruitgaan leefgebied
- Klimaatverandering
- Invasieve exoten

Hoe staan we er nu voor? (zie ook pp. 121 Stand van de Natuur)

Het goede nieuws is dat er voorbeelden van herstel zijn. Aanleg nieuwe natuur zoals Bloidaal, Valleikanaal zorgt voor terugkeer van verdwenen soorten. Daarnaast zijn er stabiele blijvers waarvan bekend is dat ze al minstens honderd jaar in Amersfoort voorkomen. We zien de generalisten toenemen. Nog nooit zoveel koolmezen in de stad! De wat meer kritische soorten hebben het moeilijk. De Rode lijst waar deze soorten op staan groeit nog steeds. Je zou kunnen zeggen dat de natuur minder divers wordt.

Wat helpt en vraagt aandacht

- Continuïteit in beleid en beheer
- Continuïteit in financiële middelen
- Verbinden van beleidsdoelen en belangen

- Keuzes maken
- Buitengebied niet vergeten
- Inbreiden of uitbreiden
- Stip op de horizon

Aandacht voor groen.

Gelukkig is er op dit moment veel aandacht voor groen en wordt de waarde ervan op verschillende manier onder de aandacht gebracht.

- **Vitale groene stad:** www.vitalegroenestad.nl
- www.degroenestad.nl - samenwerkingsverband brancheorganisaties
- **Groen LOONT** – <http://degroenestad.nl/downloads/groen-loont.pdf>
 - Ook TEEB <http://www.biodiversiteit.nl/teeb> met tool <http://www.teebstad.nl/>
 - Wijzer met groen in de stad: <http://edepot.wur.nl/316952>
- **Groen en gezondheid** www.beterinhetgroen.nl en www.hetgroenemedicijn.nl
- **Groen doet goed** www.groendoetgoed.com
- **Groen verbindt** http://www.vng.nl/files/vng/brieven/2014/attachments/groen-verbindt_20140317.pdf
- Groen, klimaat en biodiversiteit - **Operatie steenbreek** <http://www.operatiesteenbreek.nl/>
- **Groen dichterbij** www.groendichterbij.nl
- **Groen en doen** <http://www.groendoen.nu/> met vouchers (geld) voor vrijwilligersorganisaties.

Kansen en mogelijkheden tot koppelen met andere wensen

- Natuur en Waterberging – bv. Bloedaal en de Schammer
- Bouwen en biodiversiteit – project vleermuizen en na-isolatie. Het zogenaamd “inclusief bouwen” waarbij ook natuurmaatregelen worden meegenomen
- De gelaagde stad (oa groene daken en gevels)
- Groen en gezondheid - bv ziekenhuis met natuurontwikkeling en “healing environment”
- Groen en gezondheid – project sociale activering op CNME landgoed Schothorst.
- Tijdelijk groen op braakliggende terreinen
- Natuur levert grondstof (bv bermmaaisel) waardoor beheer minder kostbaar is en ingezet kan worden op een hogere kwaliteit.
- Natuur en klimaat. Groene gebieden die onder mogen lopen bij hevige regenval in plaats van oplossingen zoeken in riolering. Groen om hittestress te reguleren
- Kleine dingen maken het verschil. Een plataan is kijkgroen. Met een zomereik plant je een heel ecosysteem.
- Tuinen en stadslandbouw niet in de natuur maar op plekken die nu stenig zijn.
- Iedereen kan meedoen door tuin of straat te vergroenen. (operatie steenbreek)
- Educatie is de sleutel tot draagvlak. Juist omdat kleine dingen het verschil al maken.

En zo werken we samen aan natuur om en in de stad!

Meer informatie

Stand van de natuur

<http://www.amersfoort.nl/4/biodiversiteit/Stand-van-de-Natuur.html>

Nota biodiversiteit 2009 en Biodiversiteitsactiesplan 2012-2013

<http://www.amersfoort.nl/4/groenestad/Toekomst-van-de-Groene-Stad/Biodiversiteits-Actieplan.html>

Programma Amersfoort groene stad

<http://www.amersfoort.nl/4/groenestad/Toekomst-van-de-Groene-Stad/Visie-Groenblauwe-Structuur.html>

